

Nyt om Religion i Danmark i dag

Af Marie Vejrup Nielsen, lektor, leder af Center for SamtidsReligion, Aarhus Universitet:
mvn@cas.au.dk

Og Lene Kühle, Professor MSO, afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet:
lk@cas.au.dk

Introduktion

I årets udgave af *Religion i Danmark* sætter vi fokus på islam i Danmark. Det gør vi dels igennem nyindsamlede oplysninger om de godkendte muslimske trossamfund i Danmark og dels igennem en række artikler, der belyser nye udviklingstendenser i forhold til islam i Danmark i dag.

Islam i Danmark er et felt, der ofte diskuteres i den offentlige debat, hvor spørgsmål om madpolitik i offentlige institutioner, bederum på offentlige institutioner og religiøs påklædning og symboler i det offentlige rum primært har haft islam som sit omdrejningspunkt. Moskéerne har tiltrukket særlig opmærksomhed. I foråret 2016 kørte TV 2-dokumentaren *Moskeerne bag Sløret* således over skærmene og gav anledning til stor debat og en række politiske tiltag, herunder indførelse af klarere regler for kontrol og fratagelse af position som godkendt

trossamfund¹, muligheden for skattefradrag, såvel som udarbejdelse af liste over udenlandske forkyndere, som ikke har tilladelse til at rejse ind i Danmark.²

Også i foråret 2017 har der været fokus på moskéerne, idet *Kristeligt Dagblad* har bragt artikler, der har analyseret indholdet i fredagsprædikener afholdt i moskéer under Dansk-Tyrkisk Islamisk Stiftelse og i Masjid Al-Faruq på Nørrebro. Dette års e-årbog udkommer således midt i en særdeles intens politisk debat, hvor viden om moskéerne i Danmark i høj grad efterspørges.

Men den udkommer også midt i en anden og måske vigtigere kontekst. Uden særlig meget offentlig debat blev Betænkning 1564 med titlen "En samlet lovregulering om andre trossamfund end folkekirken" offentliggjort i marts 2017.³ Betænkningen afspejler en meget afgørende ændring. Hvis denne betænkning udmønter sig en samlet lovgivning på området, så vil det være første gang, at Grundlovens § 69: "De fra folkekirken afvigende trossamfunds forhold ordnes nærmere ved lov" udfoldes i en enkelt lov. Trossamfundene har indtil nu været reguleret af forskellig lovgivning, hvilket blandt andet også har gjort det vanskeligt for trossamfundene at kende til deres rettigheder og pligter.

Det er et af e-årbogens formål at bidrage med viden især i form af tal om de godkendte trossamfund. Vores fokus er således at levere informationer, der kan hjælpe forskere, såvel som studerende, journalister, politikere og andre med at navigere i de religiøse landskaber i Danmark. Derudover bidrager vi med korte artikler om emner af relevans for diskussionen om trossamfund i Danmark. I år vil størstedelen af disse artikler omhandle islam i Danmark. Derudover er der en artikel, der sætter fokus på en voksende tendens både i Danmark og internationalt, nemlig væksten i ikke-religiøse, også kaldet "the rise of the nones". I artiklen af den amerikanske religionssociolog Phil Zuckerman præsenteres udviklingen med udgangspunkt i USA. I slutningen af udgivelsen findes en oversigt over godkendte muslimske trossamfund og menigheder med de nyeste indsamlede oplysninger. Hovedoplysningerne herfra er også tilgængelige i vores søgbare database på samtidsreligion.au.dk.

¹ http://www.km.dk/fileadmin/share/dokumenter/Endeligt_papir_om_vielsesbemyndigelse_mv..pdf

² http://www.km.dk/fileadmin/share/kursus/6611316_v1_Bilag_6_enighedspapir_om_indrejse.docx.PDF

³ http://www.km.dk/fileadmin/share/nyheder/En_samlet_lovregulering_om_andre_trossamfund_end_folkekirken.pdf

Tal om islam i Danmark i dag

Der er skønsmæssigt 295.000 muslimer i Danmark i dag⁴, men dette tal er behæftet med meget stor både data- og definitionsusikkerhed og bør formodentlig for at klargøre denne usikkerhed snarere angives som 280.000-310.000.

Der er 28 godkendte muslimske trossamfund og 38 tilknyttede menigheder. De største af de godkendte trossamfund har en række undermenigheder. Dette gælder især Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse (Diyanet), som er det største muslimske trossamfund i Danmark. Derudover har Dansk Islamisk Trossamfund, Minhaj ul Quran, Ahmadiyya og Den Islamiske Forening af Bosniakker i Danmark menigheder under sig. Blandt de godkendte trossamfund står især de pakistanske moskéer og tyrkisk moskéer stærkt repræsenteret. For de konkrete tal om godkendte trossamfund se vores søgbare database på samtidsreligion.au.dk eller oversigten sidst udgivelsen.

Der er i perioden fra 2014-2016 blevet godkendt syv muslimske trossamfund og fem muslimske menigheder. Vi har været i kontakt med alle de trossamfund, der har opnået godkendelse i denne periode. Du kan læse mere om de nye godkendte muslimske trossamfund og menigheder i artiklen af Lene Kühle og Malik Larsen. I deres artikel, som er den første artikel i årets udgivelse, findes oplysninger om antal af moskéer i Danmark i dag. Og her beskrives de trossamfund og menigheder der er blevet godkendt perioden 2014-2016.

Derudover belyser årets artikler forskellige nye tendenser inden for islam i Danmark, såsom brugen af nye medier, unge muslimers rolle i dag og de forskellige strukturelle rammer, som muslimske trossamfund lever inden for i forhold til den danske stat.

⁴ Se fx Brian Jacobsens skøn fra 2016 er 284.000 se her: <https://www.religion.dk/religionsanalysen/hvor-mange-indvandrere-lever-i-danmark> eller Sameksistens skøn på 290.000 i 2016 <https://www.sameksistens.dk/temaer/religion/religios-baggrund/>. Det er notorisk vanskeligt at komme med et skøn over antallet af muslimer i Danmark. Skøn bygger typisk på vurderinger, hvor Danmarks Statistiks opgørelse over indvandrere og efterkommere (samt de børn af efterkommere, som Danmarks Statistik har inkluderet i gruppen af dansk herkomst), kombineres med en vurdering over, hvor mange procent inden for en given gruppe, der er muslimer. Hertil skal lægges et skøn over antallet af konverteringer til islam. Generelt må det siges, at antallet af muslimer i Danmark næppe kan bestemmes med særlig stor præcision på grundlag af de nuværende informationer.

Der er tre artikler, som ser nærmere på moskéernes større synlighed både på gader og stræder og på de sociale medier: Artiklen "Danske moskéer på Facebook: en kortlægning" ved Jonas Aahave Uhd præsenterer en oversigt over danske moskéer på Facebook.

I "Khutbaer på dansk – en undersøgelse af khutbaer fra Dansk Islamisk Center og Masjid al-Faruq" analyserer Camilla Tvilling Jacobsen og Margrethe Andreasen Vestergaard fredagsprædikener afholdt på dansk og lagt på YouTube fra de to danske moskéer, der er mest aktive i forhold til at lægge dansksprogede prædikener på nettet.

I artiklen "Udøvelse af *da'wa* blandt unge muslimer i Aarhus", som bygger på Hanna Donslunds speciale, præsenteres gruppen *Budskabet*, som er en gruppe på ca. 40 aarhusianske muslimer, som har sat sig for at præsentere og repræsentere islam bl.a. på gågaden i Aarhus.

To artikler præsenterer forskellige vinkler på unge muslimer og især spørgsmålet om nye og gamle autoriteter.

"Danmarks nye muslimske intellektuelle" bygger på Malik Larsens speciale om fremkomsten af en ny gruppe af muslimske intellektuelle i Danmark, som både har en solid islamisk og 'verdslig' uddannelse.

"Imamernes rolle i to danske moskéer" bygger på Nikoline Koldbys Bachelor-projekt og peger bl.a. på nogle af de forskelle, der kan være mellem forståelse af imam-rollen i en shiamuslimsk og en sunnimuslimsk moské.

De to sidste artikler med fokus på muslimske trossamfund ser nærmere på forholdene for trossamfundene i relation til offentlige myndigheder som stat og kommune.

Nadia Toft Thomsen ser nærmere på to forløb omkring moske-byggeri i Danmark i dag i "Opførelsen af moskéer i Danmark – to casestudier fra Aarhus". Det ene forløb førte til opførelsen af en moské, hvorimod det andet indtil videre er sat på pause.

Og Karen Hildebrandt har fokus på spørgsmålet om, hvordan godkendelsesprocedurerne for trossamfund påvirker muslimske grupper i Danmark i dag i artiklen "Danske moskéer og godkendelsen af trossamfund".

Moskeer i Danmark II

Indsamlingen af oplysninger om de godkendte muslimske trossamfund i Danmark er i år foretaget i samarbejde med moskeundersøgelsen *Moskeer i Danmark II*. *Moskeer i Danmark II* er en opdatering af kortlægningen af moskéer i Danmark, som blev foretaget i årene 2004-6 og hvor resultaterne er offentliggjort i bogen *Moskeer i Danmark* (Kühle 2006). E-årbogen har i år

haft et meget tæt samarbejde med dette projekt, og derfor stammer oplysningerne i e-årbogen i år overvejende grad fra interviews med bestyrelsesmedlemmer eller imamer, som er foretaget under besøg i moskéerne fremfor gennem telefoninterviews.

E-årbogen i nyt format

E-årbogen "Religion i Danmark" blev oprindeligt til på grundlag af manglende statistik på religionsområdet i Danmark, når det gælder andre trossamfund end Folkekirken, efter at Danmarks Statistik ophørte med at indsamle oplysninger. I en årrække har Center for SamtidsReligion således indsamlet oplysninger for alle godkendte trossamfund, i det omfang de ønskede at deltage i undersøgelserne.

I de seneste år har Religion i Danmark haft fokus på de forskellige religioner på skift. Dette afsluttes nu med denne udgivelse. Fremover vil Religion i Danmark udkomme hvert 5. år, hvilket vil give bedre muligheder for at indsamle oplysninger om trossamfundene og dermed et bedre grundlag for de analyser, vi laver af udviklingen inden for godkendte trossamfund i Danmark i dag.